

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

14 maart 2002

WETSONTWERP

**tot toewijzing van de gezinswoning
aan de echtgenoot of aan de wettelijk
samenwonende die het slachtoffer is
van geweldsdaden vanwege zijn partner en
tot aanvulling van artikel 410
van het Strafwetboek**

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Memorie van toelichting	5
3. Voorontwerp	9
4. Advies van de Raad van State	11
5. Wetsontwerp	17

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

14 mars 2002

PROJET DE LOI

**visant à l'attribution du logement familial
au conjoint ou au cohabitant légal
victime d'actes de violence de
son partenaire, et complétant
l'article 410 du Code pénal**

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Exposé des motifs	5
3. Avant-projet	9
4. Avis du Conseil d'Etat	11
5. Projet de loi	17

De Regering heeft dit wetsontwerp op 14 maart 2002 ingediend.

De «goedkeuring tot drukken» werd op 20 maart 2002 door de Kamer ontvangen.

Le Gouvernement a déposé ce projet de loi le 14 mars 2002.

Le «bon à tirer» a été reçu à la Chambre le 20 mars 2002.

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SPA	:	Socialistische Partij Anders
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :		Abréviations dans la numérotation des publications :	
DOC 50 0000/000 :	Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 50 0000/000 :	Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)	CRIV :	Compte Rendu Intégral, avec à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)
CRABV :	Beknopt Verslag (op blauw papier)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)
PLEN :	Plenum (witte kaft)	PLEN :	Séance plénière (couverture blanche)
COM :	Commissievergadering (beige kaft)	COM :	Réunion de commission (couverture beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers	Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Bestellingen :	Commandes :
Natieplein 2	Place de la Nation 2
1008 Brussel	1008 Bruxelles
Tel. : 02/ 549 81 60	Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be	www.laChambre.be
e-mail : publicaties@deKamer.be	e-mail : publications@laChambre.be

SAMENVATTING

De Regering heeft van de strijd tegen geweld op vrouwen één van zijn prioriteiten gemaakt. Zo heeft zij, in de Ministerraad van 11 mei 2001, een Federaal actieplan goedgekeurd tegen het geweld op vrouwen.

De bedoeling van dit plan was het opmaken van een repertorium met alle wetgevingen en maatregelen terzake, en het bestuderen van mogelijke verbeteringen om deze vorm van geslachtgebonden geweld te bestrijden.

Het voorontwerp van wet tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijke samenwonende die het slachtoffer is van geweld daan vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek, maakt deel uit van deze verbintenissen.

Er is vastgesteld dat het in de meerderheid van de gevallen van geweld tussen partners, aan het slachtoffer is om de woning te verlaten. Het is op grond van deze vaststelling dat de Vice-Eerste Minister, Minister van Werkgelegenheid en Gelijke-Kansenbeleid en de Minister van Justitie beslist hebben om een voorontwerp van wet rond deze problematiek in te dienen.

Het voorontwerp voorziet dat, voor de gevallen bedoeld in artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de dringende en voorlopige maatregelen opgelegd door de Vrederechter in het geval van ernstige tekortkomingen aan zijn plichten vanwege één van de echtgenoten, er een bepaling wordt ingevoerd die de mogelijkheid geeft om het genot van het betrekken van de gezinswoning toe te wijzen aan de echtgenoot, slachtoffer van geweld binnen het gezin, die daarom verzoekt. Een gelijkaardige wijziging wordt ingevoerd voor de wettelijk samenwonenden via de wijziging van artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek.

RÉSUMÉ

Le gouvernement a fait de la lutte contre la violence à l'égard des femmes, une de ses priorités. C'est ainsi qu'il a adopté, en Conseil des Ministres du 11 mai 2001, un plan fédéral d'action contre la violence à l'égard des femmes.

Ce plan visait à répertorier l'ensemble des législations et des mesures prises en la matière et à étudier les améliorations possibles pour lutter contre cette forme de violence à caractère sexué.

L'avant-projet de loi relatif à l'attribution du logement familial au conjoint ou au cohabitant légal victime d'actes de violence de son partenaire et complétant l'article 410 du code pénal fait partie de ces engagements.

Il a été constaté que dans la majorité des situations de violence dans le couple, c'était à la victime de quitter le domicile. C'est sur base de ce constat que la Vice-Première Ministre, Ministre de l'Emploi et de la Politique de l'Egalité des chances et le Ministre de la Justice ont décidé de déposer un avant-projet de loi relatif à cette problématique.

L'avant-projet prévoit, pour les cas visés par l'article 223 du Code civil relatif aux mesures urgentes et provisoires ordonnées par le Juge de paix en cas de manquements graves par un des époux à ses devoirs, une disposition introduisant la possibilité d'accorder la jouissance du domicile conjugal au conjoint victime de violence conjugale qui en fait la demande. Une modification similaire est introduite pour les cohabitants légaux, avec la modification de l'article 1479 du Code civil.

Het voorziet nog, door de wijziging van artikel 1447 van het Burgerlijk Wetboek, de toewijzing bij voorkeur van de verblijfplaats of van de gezinswoning aan het slachtoffer van een inbreuk op de artikelen 375, 393, 394, 397, 398, 399, 400, 402, 403 en 405 van het Strafwetboek door de echtgenoot wanneer de wettelijke gemeenschap van goederen van deze echtgenoten ten einde komt.

Voorts heeft de wet van 24 november 1997 strekkende om het geweld tussen partners tegen te gaan, het begrip in het Strafwetboek ingevoerd van misdrijf of wanbedrijf begaan tegen een echtgenoot als verzwarende omstandigheid bij de wanbedrijven bedoeld in artikelen 398 tot 405 van dit Strafwetboek. De echtgenoot wordt er sensu lato gedefinieerd als de echtgenoot of de persoon met wie hij samenwoont of heeft samengewoond en met wie hij een duurzame affectieve en seksuele verhouding heeft of gehad heeft.

Deze wetgeving laat evenwel de onderzoeksrechter niet toe om een aanhoudingsmandaat af te leveren omdat de maximumstraf bepaald is op zes maanden gevangenisstraf.

Voorliggend voorontwerp van wet voorziet bijgevolg de verdubbeling van de straf om, met toepassing van de wet op de voorlopige hechtenis, de eventuele beslissing toe te laten van het gebruik van dit dwangmiddel.

De bedoeling van dit voorontwerp van wet tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijke samenwonende die het slachtoffer is van gewelddaden vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek, is dus de verhoging van de bescherming van het slachtoffer van geweld tussen partners zowel op strafrechtelijk als op burgerrechtelijk vlak.

Il prévoit encore, par modification de l'article 1447 du Code civil, l'attribution de la résidence ou du logement familial par préférence à la victime d'une infraction aux articles 375, 393, 394, 397, 398, 399, 400, 402, 403 et 405 du Code pénal commise par l'époux lorsque le régime légal de ces époux communs en biens prend fin.

Par ailleurs, la loi du 24 novembre 1997 visant à combattre la violence au sein du couple a introduit dans le code pénal la notion de crime ou délit contre un conjoint comme circonstance aggravante aux délits visés aux articles 398 à 405 du code pénal. Le conjoint y est défini sensu lato – époux ou personne avec laquelle il cohabite ou a cohabité et entretient ou a entretenu une relation affective et sexuelle durable.

Cette législation ne permet cependant pas au juge d'instruction de délivrer un mandat d'arrêt, le maximum de la peine étant fixé à 6 mois.

Le présent avant-projet de loi prévoit dès lors le doublement de la peine pour permettre, en application de la loi sur la détention préventive, la décision éventuelle d'user de ce moyen coercitif.

Cet avant-projet de loi relatif à l'attribution du logement familial au conjoint ou au cohabitant légal victime d'actes de violence de son partenaire et complétant l'article 410 du code pénal vise donc l'amélioration de la protection de la victime de violence au sein du couple à la fois au pénal et au civil.

MEMORIE VAN TOELICHTING

Echtelijk geweld is het gevolg van een samenloop van factoren waarvan de complexiteit lange tijd het ingrijpen van de overheid heeft gehinderd. De idee dat een democratie niet het vermogen zou hebben om in te werken op het fenomeen omdat dit tegelijk raakt aan de betrekkingen tussen personen en aan een sociale organisatie die in de praktijk nog sterk getekend is door de ongelijkheid van mannen en vrouwen, wordt evenwel vandaag niet meer verdragen. In de loop van de laatste jaren en in de opvolging van de internationale conferenties die werden gehouden over geweld op vrouwen, heeft België zich verbonden in een proces van de duidelijke veroordeling van echtelijk geweld en heeft programma's ontwikkeld die precieze antwoorden geven op het vlak van de preventie, van de straf en van de bijstand aan de slachtoffers.

De wet van 24 november 1997 strekkende om het geweld tussen partners tegen te gaan, die in het strafrecht het begrip heeft ingevoerd van misdrijf en wanbedrijf begaan tegen een echtgenoot als verzwarende omstandigheid bij de wanbedrijven bedoeld in artikelen 398 tot 405, betekende een belangrijke datum in dit proces.

Zij werd als dusdanig door de verschillende gehoorde deskundigen gezien tijdens een studiedag «Vrouwen en geweld tussen partners», georganiseerd door Senaat op 27 april 2000. Deze deskundigen betreurden evenwel dat in de huidige stand van zaken, wanneer de slagen en verwondingen niet gepaard gaan met een andere verzwarende omstandigheid, deze wet de onderzoeksrechter niet toestaat een aanhoudingsmandaat af te leveren omdat de maximumstraf bepaald is op 6 maanden gevangenisstraf.

Er is inderdaad een paradox die toelaat dat het slachtoffer, in situaties van echtelijk geweld, de echtelijke woonst moet verlaten, met alle gevolgen van dit vertrek voor het slachtoffer en eventueel voor de kinderen.

Verschillende landen hebben de systematische verwijdering van de pleger van de echtelijke gewelddaden goedgekeurd teneinde de bescherming van het slachtoffer te verzekeren en terwijl duidelijk de pleger van de echtelijke gewelddaden als schuldige aan te wijzen. Het ontwerp dat u wordt voorgelegd heeft een dubbele draagkracht.

EXPOSE DES MOTIFS

La violence conjugale est le fait d'une conjonction de facteurs dont la complexité a longtemps freiné l'action des pouvoirs publics. L'idée qu'une démocratie n'aurait pas la capacité d'agir sur le phénomène, parce qu'il touche à la fois à des relations interpersonnelles et à une organisation sociale encore fortement marquée, dans les faits, par l'inégalité des hommes et des femmes, n'est cependant plus tolérée aujourd'hui. Au cours des dernières années et dans le suivi des conférences internationales qui se sont tenues sur la violence à l'égard des femmes, la Belgique s'est engagée dans un processus de condamnation claire de la violence conjugale et a développé des programmes apportant des réponses précises, au plan de la prévention, de la sanction et de l'assistance aux victimes.

La loi du 24 novembre 1997 visant à combattre la violence au sein du couple, qui a introduit dans le code pénal la notion de crime et délit commis contre un conjoint comme circonstance aggravante aux délits visés aux articles 398 à 405, a constitué une date importante de ce processus.

Elle a été saluée comme telle au cours de la journée d'étude «Femmes et violence au sein du couple», organisée par le Sénat le 27 avril 2000, par les divers experts auditionnés. Ceux-ci ont toutefois regretté qu'en l'état, lorsque les coups et blessures ne sont accompagnés d'aucune autre circonstance aggravante, la loi ne permet pas au juge d'instruction de délivrer un mandat d'arrêt, le maximum de la peine étant fixé à 6 mois d'emprisonnement.

Il y a, en effet, un paradoxe à admettre que, dans des situations de violence conjugale, la victime ait à quitter le domicile conjugal, avec toutes les conséquences que ce départ peut représenter pour celle-ci et, éventuellement, à l'égard d'enfants.

Divers pays ont adopté des pratiques d'écartement systématique de l'auteur de faits de violence conjugale, pour assurer la sauvegarde de la victime tout en désignant clairement l'auteur des actes violents comme le fautif. Le projet qui vous est soumis a une double portée.

Het voorziet enerzijds verdubbeling van het maximum van de gevangenisstraf voor vrijwillige slagen en verwondingen tussen echtgenoten of samenwonenden in de zin van de wet van 24 november 1997.

Het voorwerp van dit voorontwerp is anderzijds de verhoging van de bescherming van het slachtoffer door te trachten de materiële gevolgen te verzachten van de scheiding.

In de huidige staat van de wetgeving beschikt de rechter, in het geval van feitelijke scheiding van echtgenoten of van wettelijke samenwonenden, over een soevereine beoordelingsmacht om de gescheiden verblijfplaatsen te bepalen.

In de praktijk wordt de echtgenoot, die ernstige geweldsdaaden heeft verricht, zelden toegelaten het genot van de echtelijke verblijfplaats te behouden. De praktijk toont dat de magistraten zich bij hun uitspraak het vaakst inspireren op 5 types van criteria (J-L. RENCHON, « La jouissance du logement familial après la séparation du couple » in « Le logement familial », Story-Scientia, KLUWER, 1999, pp. 133 e.v. en in het bijzonder p. 140) :

- de toekenning van de hoederecht en van de voorname huisvesting van de kinderen ;
- de behoeften van de beroepsactiviteiten van één van de echtgenoten ;
- het initiatief voor de scheiding van het koppel ;
- de fout van één van de echtgenoten ;
- de financiële of vermogensrechtelijke facetten van de situatie van het koppel.

De schuld van één van de echtgenoten wordt slechts in aanmerking genomen naast andere criteria.

Dit is eveneens het geval bij de preferentiële toewijzing van de woning wanneer de echtgenoten onder gemeenschap van goederen, uit de echt gescheiden zijn: de rechtbank beschikt over een grote beoordelingsmacht en de schuld wordt slechts bijkomstig in aanmerking genomen.

Het voorontwerp beoogt dus het bij voorkeur toekennen van de verblijfplaats of van de gezinswoning aan het slachtoffer van echtelijke geweldsdaaden.

Het is evenwel uitgesloten op de afloop van een strafrechtelijke procedure te wachten op het ogenblik van de scheiding. De voorlopige maatregelen zijn dringend (het gezegde « *De strafrechtelijke procedure heeft voorrang op de burgerlijke procedure* » is trouwens niet van toepassing).

Il porte d'une part doublement du maximum de la peine d'emprisonnement prévue pour les coups et blessures volontaires entre conjoints ou cohabitants au sens de la loi du 24 novembre 1997.

Il a d'autre part pour objet de renforcer la protection de la victime en tentant d'atténuer les conséquences matérielles de la séparation.

Dans l'état actuel de la législation, en cas de séparation de fait d'époux ou de cohabitants légaux, le juge dispose d'un pouvoir d'appréciation souverain pour fixer les résidences séparées.

Certes, en pratique, l'époux qui a commis des violences graves, est rarement autorisé à conserver la jouissance de la résidence conjugale. La pratique révèle que les magistrats vont le plus souvent se prononcer par référence à 5 types de critères (J-L. RENCHON, « La jouissance du logement familial après la séparation du couple » in « Le logement familial », Story-Scientia, KLUWER, 1999, p. 133 et ss. et spécialement p. 140) :

- l'octroi de la garde et de l'hébergement principal des enfants ;
- les besoins de l'activité professionnelle d'un des époux ;
- l'initiative de la séparation du couple ;
- la faute d'un des époux ;
- les aspects financiers ou patrimoniaux de la situation du couple ;

La culpabilité d'un des conjoints n'est prise en considération que parmi d'autres critères.

Il en va de même pour l'attribution préférentielle du logement lorsque des époux communs en biens sont divorcés : le tribunal dispose d'un grand pouvoir d'appréciation et la culpabilité n'est prise en considération que de manière accessoire.

L'avant-projet vise donc à attribuer par préférence la résidence ou le logement familial à la victime de violences conjugales.

Il est toutefois exclu d'attendre l'issue d'une procédure pénale au moment de la séparation. Les mesures provisoires sont urgentes (l'adage « Le criminel tient le civil en l'état » ne s'applique d'ailleurs pas.)

De rechter zal rekening houden met aanwijzingen. Indien deze ernstig zijn, zal de rechter de gezinswoning moeten toewijzen aan het slachtoffer, behalve in uitzonderlijke omstandigheden waarvoor het aan de rechter toekomt om ze met redenen te omkleden. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn wanneer deze voorkeurstoewijzing volledig in tegenstelling zou zijn met het belang van de kinderen.

Het bewijs van de feiten zal steeds toekomen aan het slachtoffer overeenkomstig de gewone regels inzake burgerrecht.

Voor de preferentiële toewijzing van het onroerend goed na de echtscheiding voor de echtgenoten onder gemeenschap van goederen, voorziet het voorontwerp een verplichting voor de rechtbank van het ogenblik af dat de strafrechtelijke beslissing in kracht van gewijsde is gegaan ten laste van de echtgenoot tegen wie de echtscheiding toegestaan werd. Ook in deze veronderstelling werd beslist aan de rechter toe te laten, met ernstige aanwijzingen voor gedrag van echtelijke geweldsdaaden rekening te houden, en dit voor twee hoofdredenen : enerzijds is het niet gepast om een van de echtgenoten te verplichten tot het verkrijgen van de veroordeling van de andere om van de preferentiële toewijzing van het onroerend goed te kunnen genieten omwille van de kosten dat een dergelijk dwangbevel aan het slachtoffer zou kunnen opleggen, en anderzijds kan de rechtbank altijd aan de procureur des Konings vragen, een advies te geven over de vordering van de echtgenoot-slachtoffer en over het bestaan of de ernst van de aanwijzingen die door deze aanvoert. Bovendien en voor dezelfde redenen dan bovenvermeld kan de rechter beslissen, naar gelang van uitzonderlijke omstandigheden in het bijzonder gemotiveerd, niet op het verzoek in te gaan].

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1 : Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Artikel 2 : Dit artikel vult artikel 410, derde lid, van het Strafwetboek aan, teneinde het maximum te verdubbelen van de gevangenisstraf die door het Wetboek is voorzien in het geval van slagen en verwondingen tussen echtgenoten en samenwonenden in de zin van de wet van 24 november 1997 wanneer er geen andere verzwarende omstandigheid bestaat.

Artikel 3 : In artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek wordt een bepaling ingevoegd die oplegt prioritair rekening te houden met de belangen van het slachtoffer

Le juge devra tenir compte d'indices. Si ceux-ci sont sérieux, le juge devra attribuer le logement familial à la victime, sauf circonstances exceptionnelles qu'il appartiendra alors au juge de motiver spécialement. Il pourrait en aller ainsi, par exemple, lorsque cette attribution préférentielle serait totalement contraire à l'intérêt des enfants.

La preuve des faits incombera toujours à la victime, conformément aux règles habituelles en matière civile.

Pour l'attribution préférentielle de l'immeuble après le divorce pour des époux communs en biens, l'avant-projet prévoit une obligation pour le tribunal lorsque la décision pénale est coulée en force de chose jugée à charge de l'époux contre lequel le divorce a été admis. Dans cette hypothèse également, il a été décidé de permettre au juge de tenir compte d'indices sérieux de comportements de violence conjugale pour deux raisons principales: d'une part, il ne convient pas de contraindre l'un des époux à obtenir la condamnation de l'autre pour pouvoir bénéficier de l'attribution préférentielle de l'immeuble en raison des coûts qu'une telle contrainte pourrait faire supporter à la victime, et d'autre part, le tribunal peut toujours demander au procureur du Roi d'émettre un avis sur la demande formulée par l'époux victime et sur l'existence ou le caractère sérieux des indices invoqués par celui-ci. En outre et pour les mêmes motifs que ceux évoqués ci-avant, le juge peut en fonction de circonstances exceptionnelles spécialement motivées décider de ne pas faire droit à la demande.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1 : La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Article 2 : Cet article complète l'article 410, alinéa 3 du Code pénal, afin de doubler le maximum de la peine d'emprisonnement prévue par le Code en cas de coups et blessures entre conjoints ou cohabitants au sens de la loi du 24 novembre 1997 lorsqu'il n'existe aucune autre circonstance aggravante.

Article 3 : Il est inséré dans l'article 223 du Code civil une disposition imposant de prendre en considération prioritairement les intérêts de la victime de vio-

van echtelijke gewelddaden. Deze bepaling is zowel van toepassing op de verzoeken die steunen op het eerste als op het tweede lid van artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 4 : Dit artikel legt aan de rechter op, behalve bijzondere omstandigheden, het onroerend goed na de echtscheiding van echtgenoten onder gemeenschap van goederen bij voorkeur toe te wijzen aan het slachtoffer van echtelijke gewelddaden dat erom verzoekt, in al de gevallen waar de echtscheiding is uitgesproken tegen de andere. Laten wij ons herinneren dat de preferentiële toewijzing slechts mogelijk is wanneer de echtgenoten zich in gemeenschap van goederen bevinden, met andere woorden, wanneer zij geen huwelijksovereenkomst hebben gesloten.

Artikel 5 : Een identieke bepaling als in artikel 3 wordt goedgekeurd wat betreft de wettelijke samenwonen.

Artikel 6 : Artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek regelt de machten van de rechter in kort geding wanneer een echtscheidings-procedure wordt ingeleid op grond van bepaalde feiten. In dat geval is de vrederechter niet meer bevoegd, maar artikel 1280 kent aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg dezelfde machten toe als deze van de vrederechter. Het huidige artikel 1280 verwijst evenwel niet naar artikel 223. In het voorontwerp wordt dan dezelfde bepaling ingevoegd als die voorzien bij artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek, zodat de voorziene wijziging ook op de besluiten genomen door de rechter in kort geding van toepassing wordt.

*
* *

Dit is, Dames en Heren, de tekst van het voorontwerp van wet dat de Regering de eer heeft u ter raadslaging en beslissing voor te leggen.

*De minister van Werkgelegenheid
en Gelijke-Kansenbeleid,*

Laurette ONKELINX

De minister van Justitie,

Marc VERWILGHEN

lences conjugales. Cette disposition trouve à s'appliquer aussi bien aux demandes fondées sur le 1er qu'à celles fondées sur le 2ème alinéa de l'article 223 du Code civil

Article 4 : Cet article impose au juge, sauf circonstances exceptionnelles, l'attribution préférentielle de l'immeuble après le divorce d'époux communs en biens à la victime de violences conjugales qui la sollicite, dans tous les cas où le divorce a été prononcé contre l'autre. Rappelons que l'attribution préférentielle n'est possible que lorsque les époux sont communs en biens, c'est à dire lorsqu'il n'ont pas conclu de contrat de mariage.

Article 5 : Une disposition identique à celle de l'article 3 est adoptée pour ce qui concerne les cohabitants légaux.

Article 6 : L'article 1280 du code judiciaire règle les pouvoirs du juge des référés lorsqu'est introduite une procédure en divorce pour cause déterminée. Dans ce cas, le juge de paix n'est plus compétent mais l'article 1280 attribue les mêmes pouvoirs qu'au juge de paix au président du tribunal de 1ère instance. L'article 1280 actuel ne renvoie cependant pas à l'article 223. Il est donc inséré dans l'avant-projet la même disposition que celle prévue à l'article 223 du Code civil, afin que la modification projetée s'applique également aux décisions prises par le juge des référés.

*
* *

Telle est, Mesdames et Messieurs, la teneur de l'avant-projet de loi que le gouvernement à l'honneur de soumettre à vos délibérations

*La ministre de l'Emploi et de la Politique
de l'Egalité des chances,*

Laurette ONKELINX

Le ministre de la Justice,

Marc VERWILGHEN

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

Voorontwerp van wet tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van slagen en verwondingen vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het strafwetboek

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 410, derde lid van het Strafwetboek, ingevoegd door de wet van 24 november 1997, wordt aangevuld als volgt : « Bovendien zal, in het geval vermeld in artikel 398, eerste lid, het maximum van de gevangenisstraf verdubbeld worden ».

Art. 3

In artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek wordt tussen het tweede en het derde lid een nieuw lid ingevoegd, luidend als volgt :

« De vrederechter kan ondermeer de gescheiden verblijfplaatsen vastleggen, rekening houdend met de belangen van de echtgenoten en van de kinderen. Indien één van de echtgenoten zich tegenover de andere schuldig gemaakt heeft aan een inbreuk op de artikelen 398 tot 410 van het Strafrechtboek, of indien er ernstige aanwijzingen dergelijke gedragingen bestaan, zal de echtgenoot die het slachtoffer is, het genot toegewezen krijgen van de echtelijke verblijfplaats indien hij daartoe het verzoek indient ».

Art. 4

Het tweede lid van artikel 1447 van het Burgerlijk Wetboek zoals ingevoegd door de wet van 14 juli 1976, wordt aangevuld als volgt :

« Er wordt ingegaan op het verzoek van de echtgenoot die het slachtoffer geweest is van een inbreuk op de artikelen 398 tot 410 van het Strafwetboek, begaan door de andere ».

Art. 5

In artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek, ingevoegd door de wet van 23 november 1998, wordt een tweede lid ingevoegd, luidend als volgt :

AVANT-PROJET DE LOI

soumis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi portant visant a l'attribution du logement familial au conjoint ou au cohabitant légal victime de coups ou de blessures de son partenaire, et complétant l'article 410 du code penal

Article 1

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution

Art. 2

L'article 410, alinéa 3 du Code pénal, inséré par la loi du 24 novembre 1997, est complété comme suit : « En outre, dans le cas mentionné à l'article 398, alinéa 1er, le maximum de la peine d'emprisonnement sera doublé ».

Art. 3

A l'article 223 du code civil est inséré entre les 2ème et 3ème alinéas, un nouvel alinéa ainsi rédigé :

« Le juge de paix peut notamment fixer des résidences séparées en tenant compte des intérêts des époux et des enfants. Si l'un des époux s'est rendu coupable d'une infraction aux articles 398 à 410 du code pénal à l'encontre de l'autre, ou s'il existe des indices sérieux de tels comportements, l'époux victime se verra attribuer la jouissance de la résidence conjugale, s'il en fait la demande ».

Art. 4

L'alinéa 2 de l'article 1447 du code civil tel qu'inséré par la loi du 14 juillet 1976, est complété comme suit :

« Il est fait droit à la demande formulée par l'époux qui a été victime d'une infraction aux articles 398 à 410 du code pénal commise par l'autre ».

Art. 5

A l'article 1479 du code civil, inséré par la loi du 23 novembre 1998, est inséré un 2ème alinéa ainsi rédigé :

« De vrederechter kan ondermeer de gescheiden verblijfplaatsen vastleggen, rekening houdend met de belangen van de samenwonenden en van de kinderen. Indien één van de samenwonenden zich tegenover de andere schuldig gemaakt heeft aan een inbreuk op de artikelen 398 tot 410 van het Strafrechtboek, of indien er ernstige aanwijzingen voor dergelijke gedragingen bestaan, zal het slachtoffer het gebruik van de gemeenschappelijke verblijfplaats toegewezen krijgen indien het daartoe het verzoek indient ».

Art. 6

In artikel 1280, zesde lid, van het Gerechtelijk Wetboek zoals gewijzigd door de wet van 30 juni 1994, worden de woorden « door artikel 221 van het Burgerlijk Wetboek » vervangen door de woorden « door de artikelen 221 en 223 van het Burgerlijk Wetboek ».

Art. 7

Deze wet treedt in werking op ...

« Le juge de paix peut notamment fixer des résidences séparées en tenant compte des intérêts des cohabitants et des enfants. Si l'un des cohabitants s'est rendu coupable d'une infraction aux articles 398 à 410 du code pénal à l'encontre de l'autre, ou s'il existe des indices sérieux de tels comportements, la victime se verra attribuer la jouissance de la résidence commune, si elle en fait la demande ».

Art. 6

L'article 1280, alinéa 6 du code judiciaire tel que modifié par la loi du 30 juin 1994, les mots « par l'article 221 du code civil » sont remplacés par les mots « par les articles 221 et 223 du code civil ».

Art. 7

La présente loi entre en vigueur le

ADVIES VAN DE RAAD VAN STAAT

ADVIES 32.202/4

De Raad van State, afdeling wetgeving, vierde kamer, op 7 september 2001 door de Vice-Eerste minister en minister van - Gelijke-Kansenbeleid verzocht hem, binnen een termijn van ten hoogste een maand, van advies te dienen over een voorontwerp van wet «tot toewijzing van de gezinswoning aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende die het slachtoffer is van slagen en verwondingen vanwege zijn partner en tot aanvulling van artikel 410 van het Strafwetboek», heeft op 14 november 2001 het volgende advies gegeven :

ALGEMENE OPMERKINGEN

1. Bij het voorontwerp van wet wordt het genot van de gezinswoning, of, ingeval het wettelijk huwelijksvermogensstelsel vereffend wordt, de eigendom ervan automatisch toegewezen aan de echtgenoot of aan de wettelijk samenwonende ⁽¹⁾ die daarom verzoekt, wanneer zijn partner ten aanzien van hem feiten als bedoeld in de artikelen 398 tot 405 van het Strafwetboek heeft gepleegd.

Die regel geldt in gedingen voor de vrederechter, wanneer deze op grond van de artikelen 223 en 1479, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, dringende voorlopige maatregelen beveelt, voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, wanneer deze in kort geding uitspraak doet over een vordering tot het opleggen van voorlopige maatregelen krachtens artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek en voor de rechter bij wie, op grond van artikel 1447 van het Burgerlijk Wetboek een vordering aanhangig is gemaakt betreffende de verdeling die volgt op de beëindiging van het wettelijk huwelijksvermogensstelsel door echtscheiding, scheiding van tafel en bed of scheiding van goederen.

De vordering om in het genot van de gezinswoning te worden gesteld, dient zich dus aan als een autonome eis die moet worden ingewilligd door de rechter die terzake geen enkele beoordelingsbevoegdheid kan uitoefenen zodra het slachtoffer de feiten bewijst waarop het voor zijn eis steunt. De steller van het ontwerp wordt opmerkzaam gemaakt op bepaalde concrete gevolgen die dit systeem zou kunnen hebben en die niet noodzakelijk met de bedoeling van de wetgever overeenstemmen.

Zo zou de partner die de bewaring van de kinderen krijgt toegewezen maar die voorts feiten als bedoeld in de artikelen 398 tot 405 van het Strafwetboek heeft gepleegd, geen aanspraak kunnen maken op de gezinswoning hoewel zulk een oplossing in overeenstemming zou kunnen worden geacht met het belang van de kinderen.

⁽¹⁾ Verder in dit advies is alleen nog sprake van de partner of de echtgenoot. De redeneringen gelden evenwel mutatis mutandis ook voor de wettelijk samenwonende.

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT

AVIS 32.202/4

Le Conseil d'État, section de législation, quatrième chambre, saisi par la Vice-Première ministre et ministre de la Politique de l'Égalité des chances, le 7 septembre 2001, d'une demande d'avis, dans un délai ne dépassant pas un mois, sur un avant-projet de loi «visant à l'attribution du logement familial au conjoint ou au cohabitant légal victime de coups ou de blessures de son partenaire, et complétant l'article 410 du Code pénal», a donné le 14 novembre 2001 l'avis suivant :

OBSERVATIONS GÉNÉRALES

1. L'avant-projet de loi attribue automatiquement la jouissance du logement familial, ou en cas de liquidation du régime légal, la propriété de celui-ci, à l'époux ou au cohabitant légal ⁽¹⁾ qui le demande, lorsque ce dernier a été victime de la part de son conjoint, de faits visés aux articles 398 à 405 du Code pénal.

La règle est applicable devant le juge de paix, ordonnant des mesures urgentes et provisoires sur la base des articles 223 et 1479, alinéa 1er du Code civil, devant le président du tribunal de première instance statuant en référé sur les mesures provisoires en vertu de l'article 1280 du Code judiciaire et devant le juge saisi d'une demande fondée sur l'article 1447 du Code civil, relative au partage consécutif à la cessation du régime matrimonial légal par l'effet du divorce, de la séparation de corps ou la séparation de biens.

La jouissance du logement familial se présente comme une prétention autonome à laquelle le juge est tenu de faire droit, sans pouvoir exercer aucun pouvoir d'appréciation, dès lors que la victime apporte la preuve des faits sur lesquels elle appuie sa demande. L'attention de l'auteur du projet est attirée sur certaines conséquences concrètes qui pourraient découler de ce système et qui ne correspondent pas nécessairement à l'intention du législateur.

Ainsi, le conjoint qui se voit attribuer la garde des enfants mais qui, par ailleurs, aurait commis des faits visés aux articles 398 à 405 du Code pénal, ne pourrait se voir attribuer le logement familial alors qu'une telle solution pourrait être jugée conforme à l'intérêt des enfants.

⁽¹⁾ Dans la suite de l'avis, il est fait uniquement état du conjoint ou de l'époux. Les raisonnements valent cependant, moyennant les adaptations nécessaires, pour le cohabitant légal.

Zo ook zou de echtgenoot die feiten als bedoeld in de voormelde artikelen 398 tot 405 zou hebben gepleegd het genot van de gezinswoning verliezen zelfs wanneer zijn echtgenoot zich schuldig zou hebben gemaakt aan ernstige tekortkomingen aan de huwelijksplichten (zware beledigingen, ontrouw, morele intimidatie, het weigeren om zijn aandeel van de lasten te dragen, enz.).

Voorts zou de echtgenoot die zulke feiten zou hebben gepleegd het genot van de gezinswoning verliezen, ook wanneer de echtgenoten zich intussen zouden hebben verzoend of wanneer naderhand op andere gronden een nieuwe vordering zou zijn ingesteld.

Wanneer de gezinswoning in eigendom toebehoort aan de partner die de feiten heeft gepleegd, zou deze voorts automatisch het genot van zijn goed verliezen ten voordele van de partner die het slachtoffer is geweest van die feiten, terwijl laatstgenoemde dat pand na de echtscheiding hoe dan ook moet verlaten ⁽²⁾.

Ten slotte bevat het voorontwerp geen enkele bepaling betreffende de bevoegdheid van de rechter wanneer de beide echtgenoten zich schuldig hebben gemaakt aan gewelddaden. Moet de rechter in dat geval de ernst van de gewelddaden van de ene partner afwegen tegen de ernst van die van de andere of moet hij dan stellen dat de regel niet kan worden toegepast?

De moeilijkheden waarop in de bovenstaande voorbeelden wordt gewezen, vloeien voort uit de omstandigheid dat de rechter geen beoordelingsbevoegdheid bezit en dat het bij een strafbaar feit als bedoeld in artikel 398 van het Strafwetboek kan gaan om feiten die niet altijd even erg zijn als andere feiten die kunnen worden aangevoerd ter gelegenheid van de rechtsgedingen waarop het ontwerp betrekking heeft.

2. Gelet op de bedoeling zelf van de ontworpen bepalingen, heeft het geen zin melding te maken van artikel 401 van het Strafwetboek (slagen en verwondingen die opzettelijk zijn toegebracht zonder het oogmerk te doden maar die toch de dood hebben veroorzaakt), noch van artikel 404 ervan (stoffen die opzettelijk zijn toegediend zonder het oogmerk te doden maar die toch de dood hebben veroorzaakt).

In het voorontwerp is daarentegen geen sprake van de poging tot doodslag (artikel 393), moord (artikel 394) of vergiftiging (artikel 397).

3. De memorie van toelichting bevat de volgende passage : «Het is evenwel uitgesloten op de afloop van een strafrechtelijke procedure te wachten op het ogenblik van de scheiding. De voorlopige maatregelen zijn dringend (het gezegde «De strafrechtelijke procedure heeft voorrang op de burgerlijke procedure» is trouwens niet van toepassing).».

Die precisering houdt alleen een bevestiging van het geldende recht in voorzover de regel «De strafrechtelijke procedure heeft

De même, l'époux qui aurait commis des faits visés aux articles 398 à 405 précités perdrait la jouissance du logement familial alors même que son conjoint se serait rendu coupable de manquements graves aux obligations du mariage (injures graves, infidélité, harcèlement moral, refus de contribuer aux charges, etc.).

Par ailleurs, l'époux qui aurait commis les mêmes faits perdrait la jouissance du logement familial alors qu'une réconciliation serait intervenue entre-temps et qu'une action serait introduite ensuite, fondée sur d'autres motifs.

En outre, lorsque le logement familial appartient en propre au conjoint auteur des faits, celui-ci serait automatiquement privé de la jouissance de son bien au profit du conjoint victime de ces faits, alors que ce dernier devra de toute manière quitter l'immeuble après le divorce ⁽²⁾.

Enfin, l'avant-projet ne donne aucune indication quant aux pouvoirs du juge lorsque les deux époux se sont rendus coupables de violences. Pourra-t-il, dans ce cas, apprécier la gravité des violences commises par l'un et par l'autre ou devra-t-il écarter l'application de la règle?

Les difficultés soulevées par les exemples qui précèdent trouvent leur origine dans l'absence de pouvoir d'appréciation du juge conjugué à la circonstance que l'infraction visée à l'article 398 du Code pénal peut couvrir des faits qui, comparés à d'autres faits susceptibles d'être invoqués à l'occasion des actions en justice visées par le projet, n'atteignent pas toujours le même degré de gravité.

2. La référence aux articles 401 du Code pénal (coups et blessures volontaires ayant entraîné la mort sans intention de la donner) et 404 (administration volontaire de substances ayant causé la mort sans intention de la donner) sont inutiles, en raison de l'objet même des dispositions en projet.

Par contre, l'avant-projet ne fait pas référence à la tentative de meurtre (article 393), d'assassinat (article 394) et d'empoisonnement (article 397).

3. L'exposé des motifs indique qu'«Il est toutefois exclu d'attendre l'issue d'une procédure pénale au moment de la séparation. Les mesures provisoires sont urgentes (l'adage «le criminel tient le civil en l'état» ne s'applique pas)».

Cette précision ne fait que confirmer le droit existant dans la mesure où la règle «le criminel tient le civil en l'état» n'est prévue

⁽²⁾ In dit advies geldt hetgeen over de echtscheiding wordt gezegd ook voor andere situaties, zoals voor de scheiding van tafel en bed en de scheiding van goederen.

⁽²⁾ Dans le présent avis, la référence au divorce vaut pour d'autres situations, telle la séparation de corps ou de biens.

voorrang op de burgerlijke procedure» alleen geldt wat het bodemgeding betreft (artikel 1255 van het Gerechtelijk Wetboek). Die regel geldt niet voor de voorzitter die uitspraak doet in het kader van een vordering tot het bevelen van voorlopige maatregelen ⁽³⁾, noch voor de vrederechter.

BIJZONDERE OPMERKINGEN

Dispositief

Artikel 3

(ontworpen artikel 223, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek)

1. Krachtens artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek kan de vrederechter dringende voorlopige maatregelen betreffende de persoon en de goederen van de echtgenoten en de kinderen nemen in twee onderscheiden gevallen : wanneer een der echtgenoten grovelijk zijn plicht verzuimt (eerste lid) en wanneer de verstandhouding tussen de echtgenoten ernstig verstoord is (tweede lid).

Ingeval de verstandhouding ernstig verstoord is, wordt sedert een arrest van het Hof van Cassatie van 28 november 1986 ⁽⁴⁾ unaniem aanvaard dat de vrederechter zich niet behoeft uit te spreken over de vraag wie van de echtgenoten met betrekking tot die feitelijke scheiding schuld treft.

De vraag rijst dan ook of de maatregel die vervat is in het ontworpen artikel 223, derde lid, van toepassing zal zijn op alle op artikel 223 gegronde vorderingen dan wel alleen, zoals logischerwijs zou kunnen worden gedacht, op die waarbij in het verzoekschrift uitdrukkelijk naar artikel 223, eerste lid, wordt verwezen.

Volgens de gemachtigde van de minister zal de maatregel waarin het ontworpen artikel 223, derde lid, voorziet van toepassing zijn op zowel de vorderingen die gegrond zijn op artikel 223, eerste lid, als de vorderingen gegrond op het tweede lid van dat artikel. Zulks behoort, op zijn minst in de memorie van toelichting, te worden aangegeven.

2. Het ontworpen artikel 223, derde lid, heeft betrekking op het geval dat een van de echtgenoten «zich tegenover de andere schuldig gemaakt heeft aan een inbreuk op de artikelen 398 tot 405 van het Strafrechtboek, of indien er ernstige aanwijzingen (voor) dergelijke gedragingen bestaan».

De uitdrukking «zich ... schuldig gemaakt heeft» is niet duidelijk. Wordt daarmee bedoeld op het geval dat een van de part-

qu'en ce qui concerne l'action au fond (article 1255 du Code judiciaire). Elle n'est pas applicable au président statuant dans le cadre des mesures provisoires ⁽³⁾, ni au juge de paix.

OBSERVATIONS PARTICULIERES

Dispositif

Article 3

(article 223, alinéa 3, en projet du Code civil).

1. L'article 223 du Code civil permet au juge de paix de prendre des mesures urgentes et provisoires relatives à la personne et aux biens des époux et des enfants, dans deux hypothèses différentes : lorsqu'un des époux manque gravement à ses devoirs, d'une part (alinéa 1er), lorsque l'entente entre les époux est sérieusement perturbée, d'autre part (alinéa 2).

Dans l'hypothèse d'une entente sérieusement perturbée, il est unanimement admis, depuis un arrêt de la Cour de cassation du 28 novembre 1986 ⁽⁴⁾ que le juge de paix n'a pas à se prononcer sur la faute de l'un des époux ou sur l'imputabilité de la séparation de fait.

L'on se demande, dès lors, si la mesure prévue par l'article 223, alinéa 3, en projet s'appliquera à toutes les demandes fondées sur l'article 223 ou uniquement, comme il serait logique de le penser, à celles qui invoquent expressément dans la requête, l'article 223, alinéa 1er.

Selon le représentant du ministre, la mesure prévue à l'article 223, alinéa 3, en projet, s'appliquera aussi bien aux demandes fondées sur l'alinéa 1er que sur l'alinéa 2 de l'article 223. Il convient de le préciser, à tout le moins dans l'exposé des motifs.

2. L'article 223, alinéa 3, en projet vise l'hypothèse où l'un des époux «s'est rendu coupable d'une infraction aux articles 398 à 405 du Code pénal à l'encontre de l'autre, ou s'il existe des indices sérieux de tels comportements».

L'expression «s'est rendu coupable» n'est pas claire. Vise-t-on l'hypothèse où l'un des conjoints a été condamné ou seule-

⁽³⁾ DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, 4e uitg. door J.-P. MASSON, Brussel, Bruylant, 1990, boekdeel II, deel I, nr. 750, blz. 779.

⁽⁴⁾ Cassatie 28 november 1986, Arresten van het Hof van Cassatie 1986/87, blz. 426, en noot van M.-F. LAMPE in R.C.J.B. 1989, blz. 287. Zie eveneens J. Van COMPERNOLLE en G. CLOSSETMARCHAL, *Examen de jurisprudence* (1985 à 1998). *Droit judiciaire privé*, R.C.J.B. 1999, nr. 276, blz. 105.

⁽³⁾ DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, éd. 4 par J.-P. MASSON, Bruxelles, Bruylant, 1990, t. II, vol. I, n° 750, p. 779.

⁽⁴⁾ Cass. 28 novembre 1986, R.C.J.B. 1989, p. 287 et note M.-F. LAMPE. Voir également J. Van COMPERNOLLE et G. CLOSSET-MARCHAL, *Examen de jurisprudence* (1985 à 1998). *Droit judiciaire privé*, R.C.J.B. 1999, n°276, p.105.

ners veroordeeld is of alleen op het geval dat hij feiten heeft gepleegd als bedoeld in de artikelen 398 tot 405 van het Strafwetboek ? Volgens de gemachtigde van de minister is de eerste mogelijkheid de juiste. Voorts rijst de vraag of de uitdrukking «ernstige aanwijzingen» ertoe strekt af te wijken van de gangbare bewijstechnieken in burgerlijke zaken en inzonderheid van het bewijs door «gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende» vermoedens (artikel 1353 van het Burgerlijk Wetboek).

Er behoeft alleen te worden bepaald dat de echtgenoot die het slachtoffer is van een van de feiten bedoeld in de artikelen 398 tot 405 van het Strafwetboek, gepleegd door zijn partner, de echtelijke verblijfplaats krijgt toegewezen wanneer hij daarom verzoekt.

De feiten moeten door toedoen van de aanvrager worden bewezen ⁽⁵⁾ overeenkomstig de gangbare regels in burgerlijke zaken, zoals wanneer een van de echtgenoten aanvoert dat zijn partner zijn plicht grovelijk verzuimt of op geweld binnen het gezin wenst te steunen om te bewijzen dat de verstandhouding ernstig is verstoord.

Hoe de burgerlijke procedure zich verhoudt tot een strafrechtelijke procedure die aan de gang zou zijn, zal eveneens door het gemene recht worden geregeld. In dit verband wordt verwezen naar de algemene opmerking, punt 3.

Deze opmerking geldt eveneens voor artikel 5 van het voorontwerp van wet.

Artikel 4

(ontworpen artikel 1447, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek)

Volgens de ontworpen tekst en de memorie van toelichting, geldt deze tekst alleen voor de ontbinding van het wettelijk huwelijksvermogensstelsel en niet voor de ontbinding van andere huwelijksvermogensstelsels. De Raad van State vraagt zich af waarom die andere stelsels uitgesloten worden.

Volgens de gemachtigde van de minister slaat de uitdrukking «die het slachtoffer geweest is van een inbreuk op de artikelen 398 tot 405» op het geval dat de partner een veroordeling heeft opgelopen die in kracht van gewijsde is gegaan. Zulks dient uitdrukkelijk in de ontworpen tekst te worden vermeld.

Dat de werkingssfeer van deze bepaling beperkter is dan die van de ontworpen artikelen 223, derde lid, en 1280, zesde lid, van het Burgerlijk Wetboek, houdt verband met de omstandigheid dat de toewijzing van de gezinswoning waarin het ontworpen artikel 1447, tweede lid, voorziet, definitief van aard is.

⁽⁵⁾ *Actori incumbit probatio.*

ment l'hypothèse où il a commis des faits visés aux articles 398 à 405 du Code pénal ? Selon le représentant du ministre, c'est la première hypothèse qui doit être retenue. Par ailleurs, l'on se demande si l'expression «indices sérieux» entend déroger aux modes de preuve en matière civile, et notamment à la preuve par présomptions «graves, précises et concordantes» (article 1353 du Code civil).

Il est suffisant de prévoir que l'époux qui a été victime, de la part de son conjoint, d'un fait visé aux articles 398 à 405 du Code pénal se verra attribuer la résidence conjugale, s'il en fait la demande.

Quant à la preuve des faits, elle devra être apportée par le demandeur ⁽⁵⁾, conformément aux règles habituelles en matière civile, de la même manière que lorsqu'un des époux invoque un manquement grave de son conjoint à ses devoirs ou entend se fonder sur des violences conjugales pour prouver que l'entente est sérieusement perturbée.

C'est également le droit commun qui réglera les rapports entre la procédure civile et une éventuelle procédure pénale en cours. Il est renvoyé, à ce sujet, à l'observation générale, point 3.

La même observation vaut pour l'article 5 de l'avant-projet de loi.

Article 4

(article 1447, alinéa 2, en projet du Code civil).

Selon le texte en projet et l'exposé des motifs, celui-ci ne s'applique qu'à la dissolution du régime matrimonial légal, et pas aux autres formes de régime matrimonial. Le Conseil d'État s'interroge sur la justification de cette exclusion.

Selon le représentant du ministre, l'expression «qui a été victime d'une infraction aux articles 398 à 405» vise l'hypothèse d'une condamnation du conjoint coulée en force de chose jugée. Il convient de le préciser expressément dans le texte en projet.

Le champ d'application plus restrictif de cette disposition par rapport aux articles 223, alinéa 3, et 1280, alinéa 6, en projet du Code civil s'explique par le caractère définitif de l'attribution du logement familial prévue à l'article 1447, alinéa 2, en projet.

⁽⁵⁾ *Actori incumbit probatio.*

Artikel 5

(ontworpen artikel 1479, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek)

Er bestaat geen grond om te bepalen dat «de vrederechter ... ondermeer de gescheiden verblijfplaatsen (kan) vastleggen», aangezien in het eerste lid reeds sprake is van de «dringende en voorlopige maatregelen betreffende het betrekken van de gemeenschappelijke verblijfplaats».

Artikel 7

Er is geen grond om af te wijken van de gebruikelijke regel inzake de inwerkingtreding van wetten.

SLOTOPMERKINGEN BETREFFENDE DE
WETGEVINGSTECHNIEK

1. In artikel 3 zou de inleidende zin als volgt moeten worden gesteld :

«Art. 3. In artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd :».

2. De inleidende zin van artikel 4 zou als volgt moeten worden gesteld :

«Art. 4. Artikel 1447, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 14 juli 1976, wordt aangevuld als volgt:».

3. In artikel 5 zou de inleidende zin als volgt moeten worden gesteld :

«Art. 5. Artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998, wordt aangevuld met het volgende lid :».

4. In artikel 6 dienen de woorden «zoals gewijzigd door» te worden vervangen door de woorden «, gewijzigd bij».

Article 5

(article 1479, alinéa 2, en projet du Code civil)

Il n'y a pas lieu de prévoir que «le juge de paix peut notamment fixer des résidences séparées», dès lors que l'alinéa 1er vise déjà les «mesures urgentes et provisoires relatives à l'occupation de la résidence commune».

Article 7

Il n'y a pas lieu de déroger à la règle habituelle d'entrée en vigueur des lois.

OBSERVATIONS FINALES DE LEGISTIQUE

1. A l'article 3, il y a lieu de rédiger la phrase liminaire comme suit :

«Art. 3. Dans l'article 223 du Code civil, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 2 et 3 :».

2. A l'article 4, il est proposé de rédiger la phrase liminaire comme suit :

«Art. 4. L'article 1447, alinéa 2, du Code civil, inséré par la loi du 14 juillet 1976, est complété comme suit :».

3. A l'article 5, il est proposé de rédiger la phrase liminaire comme suit :

«Art. 5. L'article 1479 du Code civil, inséré par la loi du 23 novembre 1998, est complété par l'alinéa suivant :».

4. A l'article 6, le mot «dans» doit être inséré au début de la disposition du projet.

De kamer was samengesteld uit

Mevrouw

M.-L. Willot-Thomas, kamervoorzitter,

de Heren

P. Liénardy,
P. Vandernoot, staatsraden,

F. Delpérée, van de afdeling wetgeving,

Mevrouw

D. Langbeen, hoofdgriffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. A. Lefebvre, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door Mevr. A.-F. Bolly, adjunct-referendaris. De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. P. Liénardy.

De griffier,

De voorzitter,

D. LANGBEEN

M.-L. WILLOT-THOMAS

La chambre était composée de

Madame

M.-L. Willot-Thomas, président de chambre,

Messieurs

P. Liénardy,
P. Vandernoot, conseillers d'État,

F. Delpérée, assesseur de la section de législation,

Madame

D. Langbeen, greffier en chef,

Le rapport a été présenté par M. A. Lefebvre, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par Mme A.-F. Bolly, référendaire adjoint. La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. P. Liénardy.

Le greffier,

Le président,

D. LANGBEEN

M.-L. WILLOT-THOMAS

WETSONTWERP

ALBERT, KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,

ONZE GROET.

op de voordracht van Onze minister van Werkgelegenheid en van het Gelijke-Kansenbeleid en van Onze minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze minister van Werkgelegenheid en van het Gelijke-Kansenbeleid en Onze minister van Justitie zijn ermee belast het ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze Naam aan de Wetgevende Kamers voor te leggen en bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers in te dienen :

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 410, derde lid van het Strafwetboek, ingevoegd door de wet van 24 november 1997, wordt aangevuld als volgt : « Bovendien zal, in het geval vermeld in artikel 398, eerste lid, het maximum van de gevangenisstraf verdubbeld worden ».

Art. 3

In artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd :

« De vrederechter kan ondermeer de gescheiden verblijfplaatsen vastleggen, rekening houdend met de belangen van de echtgenoten en van de kinderen. Indien één van de echtgenoten zich tegenover de andere schuldig gemaakt heeft aan een inbreuk op de artikelen 375, 398 tot 400, 402, 403 en 405 van het Strafwetboek, of heeft gepoogd een inbreuk te maken op de

PROJET DE LOI

ALBERT, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir,

SALUT.

Sur la proposition de Notre ministre de l'Emploi et de la Politique de l'Egalité des chances et de Notre ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS :

Notre ministre de l'Emploi et de la Politique de l'Egalité des chances et Notre ministre de la Justice sont chargés de présenter en Notre Nom aux Chambres législatives et de déposer à la Chambre des représentants le projet de loi dont la teneur suit :

Article 1

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution

Art. 2

L'article 410, alinéa 3 du Code pénal, inséré par la loi du 24 novembre 1997, est complété comme suit : « En outre, dans le cas mentionné à l'article 398, alinéa 1er, le maximum de la peine d'emprisonnement sera doublé ».

Art. 3

A l'article 223 du Code civil, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 2 et 3 :

« Le juge de paix peut notamment fixer les résidences séparées en tenant compte des intérêts des époux et des enfants. Si l'un des époux a commis à l'encontre de l'autre un fait visé aux articles 375, 398 à 400, 402, 403 et 405 du Code pénal ou a tenté de commettre un fait visé aux articles 375, 393, 394 ou 397 du même code, ou s'il existe des indices sérieux de tels

artikelen 375, 393, 394 of 397 van hetzelfde Wetboek, of indien er ernstige aanwijzingen voor dergelijke gedragingen bestaan, behalve bijzondere omstandigheden, zal de echtgenoot die het slachtoffer is, het genot toegewezen krijgen van de echtelijke verblijfplaats indien hij daartoe het verzoek indient ».

Art. 4

Artikel 1447, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 14 juli 1976, wordt aangevuld als volgt :

« Er wordt ingegaan, behalve bijzondere omstandigheden, op het verzoek van de echtgenoot die het slachtoffer geweest is van een inbreuk op de artikelen 375, 398 tot 400, 402, 403 en 405 van het Strafwetboek, of een poging tot het plegen van een inbreuk op de artikelen 375, 393, 394 of 397 van hetzelfde Wetboek, uit hoofde waarvan of de andere echtgenoot veroordeeld werd door een beslissing gegaan in kracht van gewijsde, of indien er tegen hem ernstige aanwijzingen voor dergelijke gedragingen bestaan, in al de gevallen waar de echtscheiding werd uitgesproken tegen deze ».

Art. 5

In artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 23 november 1998, wordt aangevuld met het volgende lid :

« Indien één van de wettelijke samenwonenden zich tegenover de andere schuldig gemaakt heeft aan een inbreuk op de artikelen 375, 398 tot 410 van het Strafrechtboek, of heeft gepoogd een inbreuk te maken op de artikelen 375, 393, 394 of 397 van hetzelfde Wetboek, of indien er ernstige aanwijzingen voor dergelijke gedragingen bestaan, zal deze laatste behalve uitzonderlijke omstandigheden het gebruik van de gemeenschappelijke verblijfplaats toegewezen krijgen indien het daartoe het verzoek indient. ».

Art. 6

In artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek wordt tussen het zesde en het zevende lid het volgende lid ingevoegd :

« Indien één van de echtgenoten zich tegenover de andere schuldig gemaakt heeft aan een inbreuk op de artikelen 375, 398 tot 400, 402, 403 en 405 van het Strafwetboek, of heeft gepoogd een inbreuk te maken

comportements, l'époux victime se verra attribuer, sauf circonstances exceptionnelles, la jouissance de la résidence conjugale s'il en fait la demande ».

Art. 4

L'article 1447, alinéa 2, du Code civil, inséré par la loi du 14 juillet 1976, est complété comme suit :

« Il est fait droit, sauf circonstances exceptionnelles, à la demande formulée par l'époux qui a été victime d'une infraction aux articles 375, 398 à 400, 402, 403 et 405 du Code pénal ou d'une tentative d'infraction aux articles 375, 393, 394 ou 397 du même code, du chef de laquelle soit l'autre époux a été condamné par une décision coulée en force de chose jugée, soit il existe contre lui des indices sérieux de tels comportements, dans tous les cas où le divorce a été prononcé contre celui-ci ».

Art. 5

L'article 1479 du Code civil, inséré par la loi du 23 novembre 1998, est complété par l'alinéa suivant :

« Si l'un des cohabitants légaux a commis à l'encontre de l'autre un fait visé aux articles 375, 398 à 400, 402, 403 et 405 du Code pénal ou a tenté de commettre un fait visé aux articles 375, 393, 394 ou 397 du même code, ou s'il existe des indices sérieux de tels comportements, ce dernier se verra attribuer, sauf circonstances exceptionnelles, la jouissance de la résidence conjugale s'il en fait la demande. ».

Art. 6

A l'article 1280 du Code judiciaire, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 6 et 7 :

« Si l'un des époux a commis à l'encontre de l'autre un fait visé aux articles 375, 398 à 400, 402, 403 et 405 du Code pénal ou a tenté de commettre un fait visé aux articles 375, 393, 394 ou 397 du même code, ou

op de artikelen 375, 393, 394 of 397 van hetzelfde Wetboek, of indien er ernstige aanwijzingen voor dergelijke gedragingen bestaan, behalve bijzondere omstandigheden, zal de echtgenoot die het slachtoffer is, het genot toegewezen krijgen van de echtelijke verblijfplaats indien hij daartoe het verzoek indient. ».

Gegeven te Brussel, 13 maart 2002.

ALBERT

VAN KONINGSWEGE :

*De minister van Werkgelegenheid en
Gelijke-Kansenbeleid,*

Laurette ONKELINX

De minister van Justitie,

Marc VERWILGHEN

s'il existe des indices sérieux de tels comportements, l'époux victime se verra attribuer, sauf circonstances exceptionnelles, la jouissance de la résidence conjugale s'il en fait la demande. ».

Donné à Bruxelles, le 13 mars 2002.

ALBERT

PAR LE ROI :

*La ministre de l'Emploi et de la Politique de
l'Egalité des chances,*

Laurette ONKELINX

Le ministre de la Justice,

Marc VERWILGHEN